

Slovenská krajanská tlač v Austrálii – II.

PAVOL HOLEŠTIK

Kľúčové slová: Slováci v Austrálii – emigrácia – história krajanskej žurnalistiky – krajanská periodická tlač – Slovenský štít

HLAS EVANJELICKO LUTERÁNSKY V AUSTRÁLII

Hlas evanjelicko luteránsky v Austrálii (ďalej len Hlas) je po Slovenskom štíte najdlhšie vychádzajúcim slovenským časopisom v Austrálii. Založil ho Michal Brondoš, slovenský evanjelický farár, ktorý prišiel z USA na pozvanie slovenských evanjelikov v Austrálii v roku 1973. Počas jeho redigovania bolo v *Hlase* cítiť nádyh americkej slovenčiny. Prvé číslo vyšlo

v Melbourne v januári 1974. Vychádza dodnes. Po odchode M. Brondoša naspäť do USA, prichádza v novembri 1977 slovenský farár z Argentíny Ondrej Kolec, ktorý sa ujal aj redigovania *Hlasu*. Štylistická i pravopisná úroveň bola na dosť nízkej úrovni. V marci 1991 ho vystriedal Miloslav Velebír zo Slovenska.

Hlas bol od počiatku závislý od obsadenia miesta farára. Od toho sa prakticky odvíjala i celková jeho kvalita a periodicita. *Hlas* vychádzal spočiatku ako mesačník, prípadne dvojmesačník. Za prvých 5 rokov vychádzania vyšlo asi 36 čísiel. V ďalšom období vychádzal (podľa informácie M. Velebíra) nasledovne:

1978 – pravdepodobne 12 čísiel, 1979 – 5 čísiel, 1980 – 4, 1981 – 6, 1982 – 5, 1983 – 6, 1984 – 4, 1985 – 4, 1986 – 6, 1987 – 6, 1988 – 5, 1989 – 5 a 1990 – 3 čísla.

Pravidelne ako mesačník začal *Hlas* vychádzať po príchode M. Velebíra od marca 1991. Z časových a finančných dôvodov sa zmenil od januára 1998 na dvojmesačník.

Od začiatku (1974) až do príchodu M. Velebíra (1991) mal *Hlas* atypický formát (zložená na polovicu predĺžená A 4, t. j. papier používaný v cyklostyle značky Gestetner – 16,8 x 20,7 cm). Od roku 1991 sa rozmnožuje klasickým xeroxom, pričom obálka časopisu má zelený odtieň. *Hlas* mával 4 strany, pri dvojmesačníkoch to bolo 8 strán. Len výnimočne (asi 2 – 3-krát) to bolo viac. Príchodom M. Velebíra sa rozsah ustálil na 16-tich stranách formátu A 4.

Materiály v *Hlase* boli vždy v slovenskom jazyku, ale od roku 1993 je pravidelne jedna strana v anglickom jazyku. Podklady na rozmnožovanie v tomto období boli tlačené na ihličkovej tlačiarňi. Náklad sa spočiatku pohyboval okolo 100 výtlačkov.

Dnes vychádza v náklade 450 kusov. Redaktormi boli vždy evanjelickí farári s výnimkou krátkych období, keď tu farár nebol. Niekoľko čísiel vydal laický dozorca zboru (v roku 1990 to bol napríklad Ján Sklenár). Spolupracovníčkou súčasného vydavateľa a zodpovedného redaktora *Hlasu* M. Velebíra je jeho manželka Anna Velebírová, ktorá je redaktorkou detskej dvojstrany *Hlások*. *Hlas* nemal a ani nemá očíslované strany. Distribuovaný bol vždy bezplatne, hoci v súčasnosti náklady na jeden výtlačok predstavujú priemerne 0,95 austrálskeho dolára. Časť nákladov sa hradí z dobrovoľných príspevkov odberateľov.

V *Hlase* sa stretneme s duchovnými úvahami, cestopisom, príbehmi zo života, ale i s krátkym spravodajstvom a oznamami. Nájdeme tu básne, fotografie (sú menej kvalitné – neskenované) a kresby (reprodukované i pôvodné), ktoré na rozdiel od minulosti, sú vhodným doplnením textovej časti. Zalomenie strán býva do jedného, ale väčšinou do dvoch až troch stĺpcov. Možno konštatovať, že sa úroveň počas redigovania M. Velebíra výrazne zlepšila. O rubrikách tu však viac-menej nemožno hovoriť. Objavuje sa tu značná časť prevzatých materiálov. Bohužiaľ, zdroj redakcia neuvádza.

Hlas je vyslovene náboženský (kresťanský) časopis, ktorý v prvých rokoch existencie slúžil len na vnútrocirkevné oznamy. V súčasnosti je zameraný viac evanjelizačne, ale slúži aj ako zdroj informácií o živote cirkevného zboru. Napriek tomu, že časopis sa zaoberá najmä náboženskými otázkami evanjelikov, nechýbajú tu informácie o spoločenských podujatiach a aktivitách dolnozemskejších Slovákov v Austrálii. Ján Vrtielka, hoci sám evanjelického vierovyznania, prezentoval takto jeden zo svojich postrehov k *Hlasu*: „Je nešťastím, že časopis najmä koncom roka 1993 bol zneužitý na vydávanie protikatolíckych článkov.“¹⁷

POZDRAV SLOVENSKEJ KATOLÍCKEJ MISIE V MELBOURNE, SLOVENSKÝ POZDRAV

Začiatok vydávania *Pozdravu Slovenskej katolíckej misie v Melbourne* (ďalej len *Pozdrav*) siaha približne do roku 1960.¹⁸ Presný dátum nepoznajú ani v samotnej redakcii *Pozdravu*. Iniciátorom založenia, vydavateľom a redaktorom (1960 – december 1985) bol misionár Tibor Strnisko, slovenský saleziánsky kňaz, ktorého misijným územím bola vtedy celá Austrália. *Pozdrav* začal vychádzať štvrťročne a približne od roku 1970 mesačne. Jeho vychádzanie bolo prerušené v roku 1986 v dôsledku choroby T. Strniska, ktorej podľahol. Od januára 1987 do marca 1989 redaktormi boli Ferdinand Vyskoč a Mikuláš Rusnák. Počnúc marcom 1989 *Pozdrav* dodnes rediguje Jaroslav Hodža. Po obnovení vydávania periodika sa názov zmenil na *Slovenský POZDRAV*.¹⁹ Aktuálny podtitul znie: Buletín slovenskej katolíckej misie v Melbourne. Celý časopis je v slovenskom jazyku, počet strán býva 6 až 8 formátu A 4.

¹⁷ Ján Vrtielka v liste Pavlovi Holeštiakovi z 12. 12. 1997, Craigmores, Austrália. Značná časť informácií o *Hlase* je však od M. Velebíra.

¹⁸ Je to informácia od Jaroslava Hodžu, redaktora *Slovenského POZDRAVU* v liste Pavlovi Holeštiakovi zo dňa 13. 7. 1998 z Altony, Austrália. Prvé čísla sa nezachovali ani v samotnom archíve redakcie. J. Vrtielka začiatok vydávania datuje do rokov 1981 – 1982.

¹⁹ Aj tu sa údaje rozchádzajú. J. Vrtielka zmenu názvu a obnovenie časopisu datuje až do roku 1994. Navyše periodicitu udáva približne dvojmesačnú, kým J. Hodža mesačnú. J. Vrtielka však pripúšťa, že presnejšie informácie má v tomto J. Hodža.

Náklad je nízky (len 40 – 60 výtlačkov) a možno predpokladať, že ani v začiatkoch nebol väčší. *Pozdrav* je v menšej miere distribuovaný aj v Adelaide, Sydney, Brisbane a inde. Snahou redakcie je zachovať mesačnú periodicitu. V skutočnosti vychádza príležitostne. Keďže stáleho kňaza v Melbourne v súčasnosti nemajú (už 14 rokov, hoci prísľubov bolo viacero), sv. omše bývajú nepravidelne. Periodikum sa aj pri nich rozdáva zadarmo (okrem toho sa zasiela poštou na adresy slovenských katolíkov v Melbourne), hoci náklady sú relatívne vysoké (len samotný papier a xerox vychádza na 1 výtlačok približne jeden austrálsky dolár). Aj v tomto prípade časť nákladov zabezpečujú dobrovoľné príspevky. Periodicita i náklad však postupne klesajú, keďže ubúdajú slovenské sv. omše i miestni farníci. Funkcia redaktora je (ako vlastne pri všetkých periodikách krajanov v Austrálii) neplatená. Grafická úprava je na dobrej úrovni (zalomenie je aj tu do dvoch stĺpcov). Mäkčene a dĺžne sú doplňované ručne, čo je pre samotného redaktora práca záležitosť a pre čitateľov to znamená menej „pohodlné“ čítanie.²⁰ I po jazykovej stránke je *Pozdrav* na solídnej úrovni, hoci sa tu nájdú tiež chyby (napr. „nezmyselnú“).²¹

Časopis prináša úvahy, komentáre na aktuálne náboženské témy, ale aj spravodajstvo. V každom čísle sa objaví i fotografia a 1 – 2 básne. Niektoré uverejnené príspevky sú preložené z iných jazykov. Za redigovania T. Strniska veľa článkov (náboženská problematika katolíkov) bolo prevzatých zo slovenskej katolíckej tlače vydávanej najmä v zahraničí (*Slovenské hlasy z Ríma, Posol, Ave Mária, Dobrý pastier* a pod.). Ďalej uverejňoval oznamy o spolkových aktivitách Slovenskej katolíckej misie (SKM) v Melbourne a Združenia austrálskych Slovákov vo Viktórii. Jednotlivé ročníky sú cenným dokumentom o živote a histórii Slovákov v Melbourne. V súčasnosti sú príspevky v *Pozdrave* prevzaté z katolíckej tlače na Slovensku a zo zahraničia. Dopĺňajú ich krátke správy zo života SKM v Melbourne (krstiny, úmrtia, birmovky atď.).

SLOVENSKÝ PLAMEŇ

Prvé číslo tohto kultúrno-spoločenského mesačníka pre mládež vyšlo vo februári 1982. Redaktorkou bola Vladka Rojkovičová, vydavateľom René Štubňa, spoluvlastník tlačiarne Mornington Press. Tu bol tlačený aj *Slovenský plameň*. Pre nedostatočnú podporu zo strany čitateľskej verejnosti časopis ešte v tom istom roku zanikol. Celkovo vyšlo asi osem čísiel. Mával 12 strán formátu A 4. *Slovenský plameň* oslovoval „hornozemských“ (zo Slovenska) i „dolnozemských“ (z Juhoslávie) Slovákov v Melbourne. Nachádzali sa v ňom okrem oddychového materiálu (množstvo krížoviek a hádaniek) aj historické články (štúrovcí, Hviezdoslav).

CYRILOMETODSKÝ HLAS

Časopis začal vydávať pre Slovenskú katolícku komunitu sv. Cyrila a Metoda v Sydney (SKK CM) rev. Emil Černaj. Prvé číslo vyšlo v júni 1982. Od roku 1988 do

²⁰ Práve autor tejto práce pomohol vyriešiť tento problém zabezpečením vhodného softwaru pre redakciu *Slovenského POZDRAVU*.

²¹ *Slovenský POZDRAV* máj 1997, bez r. a č., s. 3. Správne malo byť „nezmyselnú.“

1995 ho redigoval Ing. Ivan Hupka, ktorý bol zároveň aj redaktorom *Slovenského štítu*. *Cyrlometodský hlas* bol rozmnožovaný xeroxom, mal 6 strán formátu A 4. Vychádzal ako mesačník. Grafická úprava bola podobná ako mal *Slovenský štít*. Obsah bol zameraný na náboženské témy katolíkov, nechýbala tu spoločenská kronika a správy o činnosti SKK CM v Sydney. Popri úvodníku sa objavovali rôzne úvahy, príbehy či reportáže. Približne polovica príspevkov bola prevzatá z inej tlače.

Keďže slovenskí katolíci v Sydney majú svoj kostol, halu i stáleho kňaza, slovenské bohoslužby sa tu konajú pravidelne každú nedeľu. Aj iné náboženské aktivity sú tu živšie.

SLOVAK – AUSTRALIAN MONITOR

Doteraz sme si predstavili krajanské periodiká náboženského, športového, spoločného i mládežníckeho zamerania. *SLOVAK – AUSTRALIAN MONITOR* (ďalej len *SAM*) bol špecifický tím, že i keď ho vydávali Slováci, vychádzal v anglickom jazyku. Zámerom vydavateľa Dr. Juraja Virsika bolo zrejme predstaviť slovenskú problematiku austrálskej verejnosti hovoriacej po anglicky. Prvé číslo vyšlo v júni 1983. Číslovanie je priebežné. *SAM* vychádzal ako štvrt'ročník. Celkovo vyšlo do roku 1986 13 čísiel. Rozsah tvorilo 16 strán formátu A 5. Dvojčíslo malo 32 strán. Časopis bol tlačený v Printing and Office Services Monash University.

Niektoré titulné strany sú ilustrované motívami zo Slovenska (napr. Michalská veža, Bratislavský hrad). Obsahovo bol zameraný na dejiny Slovenska, fraternalistické organizácie Slovákov vo svete, život Slovákov v Austrálii a spravodajstvo zo slovenskej tlače vo svete. Nájdeme tu predstavené osobnosti našej minulosti i prítomnosti (Š. Furdek, J. Tomko, L. Littrich a pod.), ako aj problematika emigrácie a národnej identity. Nechýbajú ani snímky slovenských kostolov v Austrálii. Autormi príspevkov boli Oľga Pešková, Juraj Čobanov, Štefan Kasarik, Terézia M. Kráľová, Ladislav Littrich, Juraj Virsík, Ivan Kráľ, Pavol Hrtus Jurina, Eugen Loeb, Michal Lacko. Nie všetky príspevky však boli autorizované. Vydavateľ J. Virsík sa čitateľom prihovára vo svojich úvodníkoch (Editorial). Okrem toho sa tu nachádzali rubriky Letters to the Editor a Slovak Broadcasting. Ako bolo spomenuté, v *SAM*-e sa objavili prevzaté žurnalistické prejavy z viacerých známych slovenských krajanských periodík ako *Bulletin SKS*, *Slovenský štít*, *Horizont*, *Kanadský Slovák*, *Slobodné Slovensko*, *Mária*, *Jednota* či *Slovakia*.

Vo všeobecnosti bol časopis zameraný na seriózne témy, prevládala tu skôr náučný ako populárny štýl.

Bulletin
OF SLOVAK CLUB OF S. A. INC.

BULLETIN OF SLOVAK CLUB OF S. A. INC.

INFORMAČNÝ BULLETIN SLOVENSKEHO KLUBU V JUŽNEJ AUSTRÁLIJ
apríl 1988

Hoci zámerom tohto periodika s podtitulom *Informačný bulletin Slovenského klubu v Južnej Austrálii* bolo vychádzať každé tri mesiace, vyšli spolu len dve čísla.²² Prvé vyšlo v Adelaide v auguste 1988 a druhé v novembri 1988. Boli to len štyri strany formátu A 5, ale po grafickej i jazykovej stránke nebolo badať väčšie nedos-

²² *Bulletin of Slovak Club of S. A. Inc.* august 1988, bez r., č. 1, s. 1.

tatky. Rozmnožovalo sa s najväčšou pravdepodobnosťou xeroxom. Len novembrové číslo malo označené strany. Bulletin redigovala A. Mirtová. Prvé číslo prinieslo správy o spolkovvej činnosti Slovenského klubu, slovenského rozhlasového vysielania v Adelaide a tiež o slovenskej škole. Bolo v nej prihlásených 22 detí. Vyučovanie sa konalo vďaka kvalifikovaným, obetavým učiteľkám každú nedeľu popoludní. Z bulletinu je zrejmé, že redakcii nebola cudzia náboženská tolerancia medzi slovenskými katolíkmi a evanjelikmi. Druhé číslo bolo po grafickej stránke ešte o čosi kvalitnejšie. Nieslo sa v znamení návštevy D. Hrušovského, biskupa pre Slovákov v zahraničí, do Adelaide. Nasledovali podrobnejšie informácie o spoločenských (Deň matiek, zábava) a športových (biliard, stolný tenis) podujatiach tunajších krajanov, ako aj oznamy o pripravovaných akciách.²³

Bulletin obnovil v roku 1994 Ján Vrtielka. Ako hlavné dôvody obnoveného vychádzania uviedol informačné bariéry, potrebu lepšej informovanosti a oživenie činnosti krajanov v Austrálii. Financoval tiež náklady spojené s vydávaním (i distribuovaním) periodika. Počet strán zostal na štyroch, ale formát sa zväčšil (A 4). Vyšli len tri čísla v priebehu roka 1994. Obsahovo sa nevelmi zmenil. Plnil funkciu kultúrno-spoločenského, informačného spravodajcu Slovenského klubu v Južnej Austrálii. Svoje miesto tu našli správy z výročnej členskej schôdze klubu, propagácia Vrtielkovej knihy *Slovaks in Adelaide* či nábor členov do Matice slovenskej a Svetového kongresu Slovákov. Graficky sa úprava, vzhľadom na použitie len mechanického písacieho stroja (predtým bol využitý pri sadzbe počítač) a následného xeroxovania, zhoršila.²⁴ Bolo však úspechom, že sa vôbec niekto odhodlal obnoviť tento bulletin (ak to tak možno nazvať).

DEDIČSTVO OTCOV

Ďalším nábožensky zameraným periodikom bolo *Dedičstvo otcov*. Informácie sú o ňom skúpe, veľa prameňov ho ani neuvádza, aj keď vychádzal len nedávno. Vydával ho v Adelaide kňaz Alfonz Šilhár v rokoch 1990 – 1992.²⁵ Celkovo vyšlo asi 5 čísiel (cca 2 x ročne), určených slovenským katolíkom v Adelaide a Melbourne.

SLOVENSKÉ OZNAMY

Počiatky tohto periodika siahajú na prelom 70. a 80. rokov 20. storočia. Vtedy vychádzal pod názvom „*Oznamy*“ s občasnou periodicitou a vydával ho Slovenský spolok Ľudovíta Štúra v Melbourne (ďalej len SS LŠ). Išlo len o dve strany písané na stroji a rozmnožované šapirografom.²⁶ Časopis sa postupne skvalitňoval, rozšíril sa i rozsah. Názov sa zmenil na *Slovenské oznamy*. Od roku 1991 ich pre SS LŠ vydávala Anna Guľášová. V septembri 1997 sa *Slovenské oznamy* zmenili na mesačník

²³ *Bulletin of Slovak Club of S. A. Inc.* nov. 1988, bez r., č. 2, s. 2 – 4.

²⁴ *Bulletin of Slovak Club of S. A. Inc.* apríl 1994, bez r., č. 2, s. 1 – 3.

²⁵ Slovenský povojnový exil. Tamtiež, s. 474. Sú tu uvedené okrem *Dedičstva otcov* (Adelaide) aj ďalšie dve periodiká vydávané SKM v Austrálii a to *Pozdrav* (Melbourne) a nesprávne uvedený názov Cyrilometodského hlasu (Sydney) ako „Cyrilo-metodské zvesti.“

²⁶ BIELIK, F. – SIRÁCKY, J. – BALÁŽ, C.: Tamtiež, s. 330.

a počet strán býval už 16 – 18 formátu A 4. Hlavnou redaktorkou (samozrejme neplatenou) sa stala Elena Lomenová, DrSc. Na príprave novín sa podieľali aj Anna Bovdišová, Vladimír Čapeľ a Vlatko Dubovský. Jednotlivci alebo rodiny zo slovenskej komunity financovali vydanie a distribúciu vždy konkrétneho čísla *Slovenských oznamov*. Redakcia im za to vyjadrovala poďakovanie na osobitnom mieste. Sadzba bola pripravovaná na počítači, tlač xeroxom. Fotografie neboli skenované (vydavateľ ani redakcia nevlastnili skener), čo grafickej úprave, pochopiteľne, neprospeklo. Tento nedostatok si E. Lomenová uvedomovala. Problém bol v nedostatku finančných prostriedkov.

Približne polovicu časopisu tvorili prevzaté príspevky zo slovenskej tlače v Juhoslávii (*Hlas ľudu*), v Maďarsku (*Ludové noviny*), na Slovensku (*Slovensko*, *Slovenské zahraničie*, *Slovenské národné noviny*) i z tlačového orgánu Svetového kongresu Slovákov (*Slovak World News*). Slúži ku cti redakcii *Slovenských oznamov*, že prevzaté materiály vždy riadne označila zdrojom. Prevládali tu témy ako problematika Slovákov v zahraničí, folklór, insitné umenie, slovenské evanjelické bohoslužby, šport a pod. Keďže periodikum nechcelo byť zamerané politicky, odmietla sa E. Lomenová vyjadrovať k vojnovému konfliktu v roku 1999 v Juhoslávii.²⁷ Jazyková kultúra mala svoje medzery, ale redakcii nemožno poprieť snahu o jej zvyšovanie. Trochu úsmevne, až archaicky vyznieva prvá veta úvodníka E. Lomenovej. „Dúfajme, že s netrepezlivosťou očakávaš náš mesačník, ponevác marcové číslo vyostalo.“²⁸ Takýchto archaických slovných spojení tu bolo viacero. Samozrejme, v prevzatých článkoch sa jazykové a štylistické prehrešky takmer nevyskytovali. Pôvodné príspevky v *Slovenských oznamoch* možno skutočne priliehavo nazvať oznamy. Dokonca vo výtlačkoch roku 1998 sa objavili aj prvé inzeráty. Náklad sa pohyboval okolo 200 výtlačkov.

O skvalitňovaní časopisu svedčí i skutočnosť, že tu boli zavedené pravidelné rubriky. Na strane 2 to bol úvodník hlavnej redaktorky, na stranách 3 a 4 (niekedy aj 5) Správy zo sveta a z Austrálie. Ďalej tu boli Informácie výboru Slovenského spolku Ľ. Štúra, aktivity SS ĽŠ, Literárna rubrika, Detský kútik a na posledných stranách sa objavili celostranové rubriky Zaujímavosti, Šport a Oznamy, reklama a listy čitateľov. Prevládali prevzaté rozhovory, črty a reportáže najmä z *Hlasu ľudu*, ktorý vydávajú Slováci vo Vojvodine (Juhoslávia). Zlepšením technickej realizácie najmä obrazovej časti periodika (snímky, perokresby) a jazykovej úpravy, by sa bola dosiahla podstatne vyššia úroveň *Slovenských oznamov*. V roku 1999 vyšli však len dve čísla, keďže hlavná redaktorka E. Lomenová si našla zamestnanie na Monash University. Vhodný nástupca sa nenašiel. *Slovenské oznamy* prestali vychádzať, a tak krajanská organizácia informovala o svojej činnosti na celý rok 2000 len prostredníctvom oznamovacieho listu s názvom Informácie o nastávajúcich podujatiach (zábavy, bály, priadky, Deň matiek, Deň otcov, atď.).

SLOVAK

Druhým najmladším tunajším slovenským periodikom je *Slovak*, ktorý vydáva v Perthe Slovenská asociácia v Západnej Austrálii (ďalej SAZA) od roku 1996. Je to

²⁷ *Slovenské oznamy* august 1999, 7, č. 2, s. 2.

²⁸ *Slovenské oznamy* marec – apríl 1998, 6, č. 7, s. 2.

akési oživenie v slovensko-austrálskej periodickej tlači. *Slovak* vydávajú krajanovia, ktorí sa do západoaustrálskeho Perthu prisťahovali najmä v posledných rokoch (80. a 90. roky).²⁹ Keďže je spolkovým časopisom, plní i on spoločensko-kultúrnu a informačnú funkciu. Stalo sa už tradíciou, že redaktorom býva zväčša tajomník SAZA (Ivan Kasper, Pavol Toman, Viera Urbaničová, naposledy Jana Tomanová).

Slovak máva 6 – 8 strán formátu A 4. Rozsahom i obsahom je skromný. Fotografie sú technicky spracované do tlače (skenované). Periodicita sa ukazuje byť pohyblivá (skôr dvojmesačná) i keď v poslednom období možno hovoriť o štvrťročníku. Niekedy tu nájdeme „syndróm slovenskej tlače v Austrálii“ – vystrihnuté články z inej slovenskej tlače. Časopis je rozmnožovaný xeroxom, resp. tlačený na laserovej tlačiarňi. Dĺžne a mäkké musí (pravda, okrem prevzatých príspevkov – výstrižkov) redakcia aj v tomto prípade ručne dopĺňať. Graficky to nevyznieva najvhodnejšie a navyše neraz chýbajú tam, kde majú byť. Okrem toho vyskytujú sa tu aj pravopisné chyby. Jeden príklad za všetky. „Joj, zajko, a čože sú tie cudzie zvieratá s vačkami, čo nás výtajú?“³⁰

Na titulnej strane býva veľká, ústredná snímka zvyčajne s titulkom (Aj v Perthu sa nájde slovenský kroj, Anne-Marie Toman naša najmladšia členka, Na výlete v Tatrách). Zo súčasnej tunajšej slovenskej tlače (ide o päť titulov) má práve *Slovak* najkvalitnejšie spracovanú titulnú stranu periodika. Postupne sa tu udomáčuňujú niektoré rubriky (spoločenské a spolkové oznamy, monitoring TASR) a dokonca aj inzercia. Najzaujímavejším a obľúbeným sa stal pôvodný príbeh na pokračovanie „Náš zajko“, resp. „Náš zajko v Austrálii“ od Beáty Stašákovovej. Čítanie sťažuje veľa preklepov, gramatických i štylistických chýb. Je to akási bájka, kde zvieratá (v tomto prípade zajačí pár) sa správajú ako ľudia (vysťahovalci v Západnej Austrálii). Sú to v podstate fejtonisticky spracované ich počiatkové problémy (jazyková bariéra, pracovné príležitosti, túžba po domove), ale i radosti (práve v Perthu zaznamenali slovenskí športovci dva veľké úspechy – víťazstvo tenistov na Hopmanovom pohári K. Kučeru a K. Habšudovej, zisk strieborných medailí plavkyne M. Moravcovej na majstrovstvách sveta, ale aj spoločné stretnutia krajanov a pod.). Do mája 2000 nové číslo nevyšlo. Objavili sa problémy vo vedení SAZA.

SLOVÁK-REPORTÉR

Úplne najnovším tunajším periodikom je *SLOVÁK-REPORTÉR* s rovnocenným anglickým ekvivalentom *SLOVAK REPORTER*, ktorý je orgánom Združenia austrálskych Slovákov v Queenslande (ZASQ) – Brisbane. Prvé číslo vyšlo v novembri 1999. Redigovala ho Anna Gregová (Grega), vtedajšia tajomníčka ZASQ. Keďže nevedela po slovensky, takmer celé bolo (s výnimkou dvoch rozšírených správ a príhovoru predsedu) v anglickom jazyku. To vyvolalo nespokojnosť medzi čitateľmi. Príprava tohto 16-stranového čísla trvala 4 mesiace. Snímky neboli skenované, zalomenie bolo do dvoch stĺpcov. Po odchode A. Gregovej do Sydney redigovanie prevzal predseda ZASQ Milan V. Lorman.

²⁹ *Slovenský štít* júl – sept. 1995, 45, č. 7 – 9, s. 11. Uvádza sa tu 300 Slovákov žijúcich v Perthu.

³⁰ *Slovak*, júl 1997, 2, č. 14, s. 6

Až od druhého čísla (december 1999) sa periodikum stalo dôsledne dvojazyčným časopisom, keď každý príspevok je najskôr v slovenskom a vedľa (resp. pod ním) v anglickom jazyku. Aj názov vybral M. Lorman taký, aby bol takmer zhodný v oboch jazykoch. Zalomenie býva do jedného, ale častejšie do dvoch stĺpcov. Publikované snímky nie sú príliš kvalitné. Zvyčajne sa tu nachádzajú príhovory, výňatky zo štúdie na historickú tému, problematika spolkového života ZASQ, ale aj básne, humor, recepty slovenských jedál a pod. Postupne sa ustálila hlavička, tiráž, grafická úprava (i keď jednoduchá) a 8-stranový rozsah. Tretie číslo vyšlo vo februári a štvrté v marci 2000 (i keď s dátumom apríl 2000). Dôvody na zhustenie periodicity boli dva. Prvým je dostatok finančných prostriedkov, keďže sa vedeniu ZASQ podarilo získať na vydávanie časopisu 2000 austrálskych dolárov (AUD) z fondu Multicultural Affairs office Premiers Dept (Qld). Navyše sa podarilo získať ďalšiu dotáciu vo výške 5000 AUD z Gaming Machines Fund, ktorá bola účelovo použitá na zakúpenie počítačovej súpravy. Tento využíval pri svojej práci v rozhlasovom vysielaní aj pri vydávaní časopisu M. Lorman. Náklady na jedno 8-stranové číslo pri dvojmesačnej periodicite sa pohybujú okolo 150 – 200 AUD.

Druhým dôvodom boli rozpory v ZASQ. Skupina členov tejto organizácie najmä z Gold Coast si činnosť a využitie finančných prostriedkov predstavuje najmä v spoločenskej oblasti (zábavy, darčeky pre deti, výlety a pod.). V apríli 2000 bolo zvolené nové vedenie ZASQ a novým redaktorom sa stal Dušan Wolczko. Je možné, že aj toto nové spolkové krajanské periodikum zanikne.

Vzhľadom na súčasnú neľahkú situáciu možno konštatovať: Vďaka za každý periodicky tlačенý titul v Austrálii.

Ani pre súčasného žurnalistu nemôže byť téma krajanskej tlače a vôbec médií bezvýznamná a irelevantná. Ak sa vo všeobecnosti viac ráz oficiálne deklarovalo, že zahraniční Slováci sú živou súčasťou nášho národného organizmu, nemôžeme prehliadať nielen ich históriu, kultúru, duchovný a spoločenský život, ale najmä ich vzťahy a prínos pre materskú krajinu. Slovensko takto môže na jednej strane získať podporovateľov vlastných záujmov v tom-ktorom štáte a na strane druhej pomerne nestrannú sebareflexiu v podobe krajanských názorov a námetov najmä v slovenskej tlači v zahraničí. Uvedené médiá majú svoje nezastupiteľné miesto aj v živote zahraničných Slovákov a prinášajú obraz o ich činnosti.

Adresa autora: Mgr. Pavol Holeštiak, VZLET, J. Kráľa 2585/36, 022 01 Čadca
T: 041/433 2447 zázn., E-mail: pholestiak@stonline.sk